

Nr 13.

Ankom till riksdagens kansli den 9 mars 1915 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion angående skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till ändring i visst syfte av 17 kap. handelsbalken.

Närvarande: herrar Petersson i Lidingö villastad, af Ekenstam*, Söderbergh, Trana, Stårner, Gezelius, Alexanderson, Johanson i Valared*, greve Spens, Pettersson i Södertälje, Persson i Norrköping, Gustafsson i Örebro, Borg*, Holmdahl, Igel och Lindqvist i Kosta.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Uti en inom första kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, nr 3, har herr *Trana*, med instämmande av herrar *Ivan Svensson*, af *Ekenstam* och *Lyckholm*, anfört följande:

»Uti sin vid lagtima riksmötet år 1890 avgivna ämbetsberättelse yttrade dåvarande justitieombudsmannen Nils Claëson:

»I 15 kapitlet 5 § ärvdabalken, enligt detta lagrums lydelse genom kungl. förordningen den 30 maj 1835, är stadgat följande:

'Nu vet man hans inländska arvinge, men ej var han är, låte då domaren, i allmänna tidningarna tre gånger, minst en månad emellan varje gång, och första gången sist inom tre månader från den dag, då bouppteckningen till rätten ingiven är, kungöras, att arv fallit honom till. Vilja fjärmare det arv lyfta, vare det tillåtet, där de för arvet och dess avkomst ställa borgen, som av rätten godkännes. Begagna de ej

lyftningsrätten, förordne domaren god man, som arvet vårdar och förvaltar, till dess den frånvarande arvingen sin rätt bevakar eller tiden därtill ute är. Kommer ej den frånvarande arvingen inom tio år från den dag, då kungörelsen tredje gången i tidningarna infördes, vare från arvet skild, där han ej laga förfall visar.'

Det förekommer ganska ofta att på grund av denna § god man förordnas att vårda och förvalta frånvarandes arv. Nästan varje nummer av Post- och inrikes tidningar innehåller kungörelser om arv, som tillfallit på okänd ort vistande personer, och då den i nämnda § medgivna rätt för fjärmare arvingar att mot borgen, som av rätten godkännes, lyfta arvet, mera sällan lär av dem begagnas, torde i de flesta fall särskild god man förordnas. Det åligger honom att taga den frånvarandes arvedel om händer samt den vårda och förvalta. Gode mannens förhållande härutinnan är närmast att förlikna vid en förmyndares förhållande i fråga om myndlingens ekonomiska angelägenheter. Och denna likhet har blivit än större, sedan genom kungl. förordningen den 31 oktober 1873 även god man tillerkänts behörighet att, efter det närmaste fränders råd inhämtats och rättens tillstånd erhållits, sälja eller låta inteckna den frånvarandes fasta egendom.

Genom lagen angående tillsyn å förmyndares förvaltning av omyndigs egendom den 18 april 1884 äro bestämmelser meddelade om vilken domstol skall hava vårdnad över förmynderskap, om förmyndares skyldighet att årligen uppgöra räkning över vad han förvaltar, om sättet för denna räknings granskning m. m. Men sådana föreskrifter beträffande gode män saknas.

Under min ämbetsresa år 1889 fann jag vid genomgående av åtskilliga domstolars förmynderskapsböcker, att i desamma voro i likhet med verkliga förmynderskap införda de fall, då god man förordnats att förvalta frånvarandes arv, medan hos andra domstolar deras förmynderskapsböcker upptogo allenast förmynderskap, ehuru vid efterfrågan det upplystes att jämväl vid dessa domstolar ej sällan förekommit sådana godmans-förordnanden, varom här är fråga.

Då, såsom nyss nämnts, föreskrift icke finnes angående domstols tillsyn över god mans förvaltning, kunde jag icke göra någon anmärkning därom, att dessa godmans-förordnanden icke upptagits i förmynderskapsböckerna. Snarare skulle jag haft anledning att hos de domstolar, som i sina förmynderskapsböcker infört även dessa ärenden, anmärka, att de i böckerna upptagit annat än vad, enligt 2 § i lagen den 18

april 1884 och den samma dag utfärdade kungörelse angående fastställande av formulär till förmynderskapsbok, sådan bok bör innehålla. Jag gjorde likväl ej någon anmärkning i detta syfte, enär vid samtal med vederbörande domare de meddelade mig, att erfarenheten ådagalagt, det en kontroll över ifrågavarande gode mäns förvaltning vore lika behöfelig som beträffande förmyndares förvaltning, och att de ansett sig för betryggande av de frånvarandes rätt böra öva tillsyn jämväl över dessa gode män. Sådant kunde dock ej ske, med mindre än att godmansförordnandena införts i förmynderskapsböckerna. Några bland dessa domare plögade fordra, att varje god man årligen avgåve räkning över vad han hade om händer och att räkningen skulle granskas på samma sätt som i lagen den 18 april 1884 är stadgat angående förmyndare-räkning. Underlåte god man för frånvarande sin skyldighet i detta hänseende, bleve honom av rätten förelagt att sådant fullgöra. Andra domare förforo på det sätt, att om god man icke under två eller tre år avgivit räkning, förelades honom att avlämna sådan, varefter, om han icke själmant årligen avgåve räkning, honom avfordrades sådan med några års mellanskov. Även för denna art av kontroll voro anteckningarna i förmynderskapsböckerna behöfliga.

God mans förvaltning av frånvarandes arv räcker ofta länge. Enligt 15 kapitlet 5 § ärvdabalken kan den räcka i tio år och något därtöfver. Den frånvarande själv har i de flesta fall icke kännedom om, att arv fallit honom till. Han kan sålunda icke, lika litet som en minderårig gent emot förmyndaren, bevaka sin rätt mot gode mannen. Har den avlidne efterlämnat, förutom den frånvarande arvingen, andra, fjärmare arvingar, äga dessa en eventuell rätt till arvet, i fall den frånvarande icke inom stadgad tid kommer för att taga arvet i besittning. Men oaktat de fjärmare arvingarna hava denna eventuella rätt, innehåller lagen likväl icke något stadgande, som bemyndigar dem till någon kontroll över gode mannen. De kunna väl begagna sig av den dem medgivna rättighet att lyfta arvet. Härtill fordras dock, att de ställa av domstolen godkänd borgen, och kunna eller vilja de ej detta, förvaltar gode mannen fortfarande arvet. Tvivelaktigt är ock, huruvida med hittillsvarande bestämmelser en anmälan av fjärmare arvinge hos domstol, att gode mannen missvårdar arvet, skulle leda till något resultat. Finnas ej fjärmare arvingar, torde, i brist av föreskrift, icke någon äga befogenhet göra ens sådan anmälan. I detta fall har likväl statsverket ett omedelbart

intresse att arvet på bästa sätt vårdas, ty kommer ej den frånvarande inom viss tid, tillfaller arvet statsverket.

Då enligt 15 kapitlet 5 § ärvdabalken gode mannen genom offentlig myndighets förordnande blivit insatt till förvaltare av frånvarandes arv, torde ock å det allmännas sida böra tillses, huru han besörjer förvaltningen. Denna kontroll synes lämpligen kunna anordnas på lika sätt som nu är stadgat i fråga om förmyndare.

I kungl. förordningen angående vård av död mans bo den 24 september 1861 är såsom tillägg till vad lagen i 9 kapitlet ärvdabalken stadgar angående egendoms upptecknande efter död man förordnat i 2 §, att om någon stärbhusdelägars vistande är okänt eller så fjärran, att säkert bud ej kan, inom bouppteckningstiden, till och ifrån honom komma, då skall det hos rätten anmälas; och nämne rätten, där sådan anmälan sker, god man att vårda den frånvarandes rätt, till dess han själv kommer eller annorlunda förordnar. Det kan ifrågasättas, huruvida icke även sådan god mans åtgöranden böra kontrolleras. Men då detta godmanskap torde vara av mera provisorisk art och gode mannen icke äger sådan vidsträckt befogenhet, som tillkommer god man, vilken jämlikt 15 kapitlet 5 § ärvdabalken förordnats, läser någon lagstadgad tillsyn i detta fall icke vara av nöden.

En bestämmelse, avseende ovannämnda kontroll å god man, skulle kunna göras i form av tillägg till lagen angående tillsyn å förmyndares förvaltning, men då ett sådant tillägg torde betinga en ändring i lagens rubrik, synes det vara ändamålsenligare att en särskild lag utfärdas, som i fråga om tillsyn å god mans förvaltning hänvisar till förmyndarelagen. På grund härav hemställer jag, att riksdagen måtte för sin del antaga följande förslag till

Lag angående tillsyn å god mans förvaltning av frånvarandes egendom.

Härigenom förordnas att vad i lagen angående tillsyn å förmyndares förvaltning av omyndigs egendom den 18 april 1884 är stadgat skall i tillämpliga delar gälla den, som jämlikt 15 kapitlet 5 § ärvdabalken är förordnad att såsom god man vårda och förvalta frånvarandes arv.»

Över denna hemställan avgav lagutskottet utlåtande, däri utskottet förklarade sig anse önskvärt, att en uttrycklig lagbestämmelse uti ifrågasvarande syfte meddelades, men att åt den föreslagna lagen borde givas en sådan lydelse, att densamma omfattade alla de fall, då i anledning av timat dödsfall någon bleve av domstol förordnad att såsom god

man bevaka frånvarande delägarers i dödsboet rätt eller förvalta hans lott i boet; i följd varav utskottet hemställde, att riksdagen ville för sin del antaga följande

Lag om tillsyn å god mans förvaltning av frånvarandes lott i dödsbo.

Häri genom förordnas, att lagen angående tillsyn å förmyndares förvaltning av omyndigs egendom den 18 april 1884 skall äga tillämpning jämväl i avseende å god man, som i anledning av timat dödsfall av domstol förordnas att vårda frånvarande delägarers i dödsboet rätt eller förvalta hans lott däri.

Sedan bägge kamrarna godkänt utskottets hemställan och högsta domstolen blivit över lagförslaget hörd, därvid detsamma lämnats utan anmärkning, blev nu gällande lag i ämnet den 16 maj 1890 utfärdad.

Den sålunda tillkomna lagstiftningens otillräcklighet påvisades redan vid 1892 års riksdag, då lagutskottet i anledning av en af L. Persson i Heljebol väckt motion om den ändring i 18 kap. 1 § ärvdabalken, att i händelse man ej visste, var arvinge uppehölle sig, honom skulle genom allmänna tidningar föreläggas natt och år att sig aumäla och att, där-est sådan arvinge icke gäve sig tillkänna inom den tid, rätten skulle förordna god man att hans anspråk bevaka, i sitt utlåtande över motionen väl erkände behov av lagstiftning i ärendet men fann anordningen med kungörelse icke leda till åsyftat resultat eller bringande av ett dödsbos utredning till ett skyndsamt slut. Utskottet ansåg emellertid det i motionen villkorligt föreslagna förordnandet av god man vila på en tanke, som visade hän på den rätta vägen för frågans lösning, men då denna kunde vinnas allenast genom uttrycklig förklaring, att godemannen ägde befogenhet att genom sina åtgöranden i saken binda arvinge och motionen icke syntes kunna föranleda till dylikt stadgande, vilket för övrigt borde gälla god mans rättsliga ställning i allmänhet, hemställde utskottet, att motionen ej måtte bifallas, vilket blev riksdagens beslut. Men redan vid nästpåföljande riksdag 1893 återkom frågan. O. Ericks-son i Bjersby väckte då motion om skrivelse med anhållan, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till lag angående sättet för testamentes delgivning åt arvinge, som vistades å okänd ort, samt rörande den rättsliga ställning i sin helhet, en för dylik arvinge av rätten förordnad god man i denna sin egenskap intoge. Motion väcktes då även av L. Persson i Heljebol med yrkande, att riksdagen måtte för sin del besluta följande ändrade lydelse av 18 kap. 1 § ärvdabalken: »Var som — — — tillställas skall. Vet man ej

var arvinge sig uppehåller, förordne rätten god man att med laga verkan hans anspråk bevaka. Haver den — — — utrikes vistas.» I sitt i anledning av nämnda motioner avgivna utlåtande yttrade lagutskottet bland annat:

»Med anledning av vad utskottet vid nämnda riksdag (1892 års) i frågan uttalat, håller utskottet vidare före, att en lagstiftning i förvarande ämne bör omfatta den rättsliga ställning i allmänhet, som tillkommer sådan god man, varom ovan nämnts.

Gode mannens skyldighet att, såsom det heter i 15 kap. 5 § ärvdabalken, »arvet vårda och förvalta», innebär ett förhållande, som närmast torde vara att förlikna med en förmyndares i fråga om myndlingens ekonomiska angelägenheter. Denna likhet har blivit än större, sedan förordningen den 31 okt. 1873 tillerkänt god man behörighet att, efter det närmaste fränders råd inbämtats och rättens tillstånd erhållits, sälja eller låta inteckna den frånvarandes fasta egendom, samt lagen den 16 maj 1890 ställt honom under samma kontroll och redovisningsskyldighet som förmyndare.

Lagstiftningen har således utvecklat sig i den riktning att i flera avseenden likställa god man med förmyndare, och det torde kunna ifrågasättas, huruvida ej skäl förefinnas att utsträcka denna likställighet *jämväl till återstående fall.*»

På dessa och i övrigt anförda skäl ansåg utskottet, att den ifrågasatta lagstiftningen i ämnet icke borde givas den inskränkta tolkning, som av herr Persson föreslagits, och hemställde därför, att herr Perssons motion icke måtte av riksdagen bifallas, varemot utskottet i anledning av herr Erickssons motion föreslog riksdagen att i skrivelse anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till lagbestämmelse, varigenom den av rätten för en å okänd ort vistande arvinge förordnade gode mannens ställning bleve i sin helhet bestämd. Denna hemställan bifölls av riksdagen, som härom den 5 maj 1893 avlät underdånig skrivelse till Kungl. Maj:t.

Vid anmälan den 22 nov. 1895 av detta ärende inför Kungl. Maj:t i statsrådet yttrade dåvarande chefen för justitiedepartementet bland annat följande:

»Såsom den lämpligaste utvägen att undanröja den tveksamhet, som nu är rådande i fråga om vidden av gode mannens befogenhet med avseende på förefintligt testamente, och de av denna tveksamhet härflytande olägenheter anger riksdagen, att i lag uttryckligt stadgande

gives om gode mannens rätt att genom sina åtgöranden binda arvingen. I sammanhang härmed anföres, att gode mannens skyldighet att arvet vårda och förvalta 'innebär ett förhållande, som närmast torde vara att förlikna med en förmyndares i fråga om myndlingens ekonomiska angelägenheter', vilken likhet blivit än större i följd av förberörda förordningen den 31 okt. 1873 och lag den 16 maj 1890, samt att på grund härav 'torde kunna ifrågasättas, huruvida ej skäl förefinnes att utsträcka denna likställighet jämväl till återstående fall'.

I överensstämmelse med vad sålunda av riksdagen uttalats anser jag det böra genom uttryckligt lagstadgande fastställas, att en av domstol förordnad god man för frånvarande stärbhusdelägare äger att i allt, som med uppdraget har samband, företräda den frånvarande med samma verkan, som då en förmyndare handlar å myndlingens väguar, samt att i fråga om egendomens förvaltning slutlig redovisning och ansvarighet samt arvode och kostnadsersättning samma bestämmelser som för förmyndare gälla jämväl för sådan god man. Däremot finner jag ej tillräckligt skäl vara för handen att utsträcka likställigheten därhän, att förmånsrätt i gode mannens konkurs skulle tillkomma den frånvarande stärbhusdelägaren. Medgivandet av en tyst förmånsrätt är nämligen alltid från den allmänna rättssäkerhetens synpunkt betänkligt, och härtill kommer i detta fall, att förmånsrätt följdriktigt borde medgivas även för redovisningskrav hos vissa andra gode män, särskilt hos de enligt 15 kap. 2 § giftermålsbalken eller 20 kap. 7 § ärvdabalken förordnade.»

Departementschefen föredrog därefter förslag till

Lag, innefattande vissa bestämmelser angående god man för frånvarande delägare i dödsbo.

Med upphävande av förordningen angående den förvaltningsrätt, som i vissa fall tillkommer god man, vilken är förordnad att iakttaga frånvarande arvinges rätt, den 31 okt. 1873, stadgas som följer:

Den, som i anledning av timat dödsfall av domstol förordnats att vara god man för frånvarande delägare i dödsboet, äge att i allt, som med det uppdrag har samband, den frånvarande med laga verkan företräda; och skall för gode mannen gälla vad om förmyndares förvaltning, redovisning och ansvarighet finnes föreskrivet.

Gode mannen njute skäligt arvode så ock ersättning för sina kostnader.

I enlighet härmed avläts proposition till riksdagen; och sedan lagutskottet förklarar sig icke hava något att emot lagförslaget erinra, blev

detsamma av riksdagen bifallet, varefter lag i ämnet utfärdades den 29 maj 1896.

Genom 1890 och 1896 års ifrågavarande lagar har frånvarande delägares i dödsbo lott däri blivit i avseende å tillsynen å dess förvaltning m. m. likställd med omyndigs av förmyndare omhänderthavda egendom, men någon sådan förmånsrätt, som i 17 kap. 10 § handelsbalken stadgas för omyndigs fordran hos förmyndare, har icke tillerkänts densamma hos gode mannen; och likväl synas ju huvudsakligen samma skäl, som justitieombudsmannen anført för lagen den 16 maj 1890, tala för likställighet jämväl i avseende å förmånsrätten. De av departementschefen Östergren mot förmånsrätten uttalade betänkligheterna synas mig icke vara av den vikt, att lagfästade av denna rätt bör uppskjutas. Beträffande hans erinran om andre gode män, särskilt de enligt 15 kap. 2 § giftermålsbalken och 20 kap. 7 § ärvdabalken, får väl gälla, att i många fall det bästa är fiende till det goda och att, om man också ej kan genast avhjälpa alla olägenheter i ett visst fall, sådant dock ej bör utgöra hinder för att avvärja de mest i ögonen fallande.

Det fall, då enligt förstnämnda lagrum två gode män skola av domaren nämnas, torde emellertid inträffa ytterst sällan, och dessa gode män äro väl även av sådan anledning icke ens underkastade stadgandena i 1890 och 1896 års förenämnda lagar; och vad angår 20 kap. 7 § ärvdabalken, torde detta lagrum varken behöva eller böra komma till användning utom måhända i något enstaka undantagsfall och då endast i och för pågående boutredning eller åtminstone för ytterst kort tid. För övrigt kan det väl uppenbarligen icke med fog bliva tal om att genom införande av den nu ifrågasatta förmånsrätten någon inkräkning kommer att ske i gode mannens övriga borgenärers rätt, ty gode mannen själv har ju icke någon rätt till den frånvarandes under hans vård genom domstols förordnande och icke genom något den frånvarandes eget åtgörande ställda egendom, ehuru, därigenom att egendomen utgjorts av eller förvandlats till penningar, densamma vid gode mannens konkurs, så ofta stadgandet i förra delen av 17 kap. 2 § handelsbalken icke kan tillämpas, ingår bland hans tillgångar, med vilka den sammanblandats; och någon moralisk rätt för övriga borgenärer att erhålla del i nämnda egendom kan ju icke förefinnas. För att bereda sådan egendom nödigt skydd och söka för framtiden förebygga de stora förluster av dylik egendom, som erfarenheten visat, att gode mannens försämrade ekonomiska ställning medfört, anser jag mig böra hemställa, att riks-

dagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes för riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i 17 kap. handelsbalken, varigenom enahanda förmånsrätt, som tillkommer omyndigs fordran hos föräldrar och förmyndare, må, under sådana villkor som kunna befinnas skäligen, tillerkännas frånvarande stärbhusdelägares fordran hos den för honom förordnade gode mannen.»

Förevarande motion har till syfte att bereda frånvarande dödsbodelägare, för vilka god man förordnats, enahanda förmånsrätt i gode mannens konkurs, som omyndig person enligt stadgandet i handelsbalkens 17 kap. 10 § åtnjuter för fordran hos föräldrar eller förmyndare.

*Utskottets
yttrande.*

De gode män, motionen berör, äro dels sådana, som jämlikt ärvdebalkens 15 kap. 5 §, enligt den lydelse detta lagrum erhållit genom kungl. förordningen den 30 maj 1835, förordnats att vårda och förvalta arv, som tillfallit inländsk dödsbodelägare med okänd vistelseort, dels ock sådana, som på grund av kungl. förordningen den 24 september 1861 angående vård av död mans bo i anledning av förestående bouppteckning tillsatts för att vårda frånvarande dödsbodelägares rätt. Ifrågasvarande gode mäns ställning, som tidigare icke varit närmare reglerad, är numera bestämd genom lagarna av den 16 maj 1890 och den 29 maj 1896. Enligt förstnämnda lag skall lagen angående tillsyn å förmyndares förvaltning av omyndigs egendom den 18 april 1884 äga tillämpning å dessa gode män. Och enligt 1896 års lag hava gode männen å ena sidan erhållit befogenhet att i allt, som med deras uppdrag har samband, företräda den frånvarande med laga verkan samt å andra sidan i avseende å förvaltning, redovisning och ansvarighet underkastats de för förmyndare gällande föreskrifter.

Genom berörda lagar hava frånvarande dödsbodelägare, för vilka gode män förordnats, i de flesta hänseenden kommit i åtnjutande av samma skydd från det allmännas sida för dem tillfallna arv, som omyndiga personer äga för sina ekonomiska intressen. Det synes, som hade konsekvensen fordrat, att denna likställdhet utsträckts att gälla även den förmånsrätt, som jämlikt 17 kap. 10 § handelsbalken tillkommer omyndigs fordran hos föräldrar och förmyndare. Redan lagkommittén och äldre lagberedningen hade härvidlag tagit steget fullt ut och föreslagit, att jämväl uti ifrågasvarande hänseende såväl frånvarande dödsbodelägare som vissa andra av gode män företrädda personer skulle erhålla samma förmån som omyndiga. Denna ståndpunkt intager också det för-

slag till lag angående förmyndarskaps förvaltning, som år 1911 framlagts av särskilt tillkallade sakkunnige. Emellertid yppades, såsom i motionen omnämnts, vissa betänkligheter häremot vid behandlingen år 1896 av ovan berörda lag om vissa bestämmelser angående god man för frånvarande delägare i dödsbo. Chefen för justitiedepartementet ansåg nämligen, att medgivandet av en ny tyst förmånsrätt alltid vore från den allmänna rättssäkerhetens synpunkt betänkligt, och att ett medgivande av förmånsrätt i nu förevarande fall såsom konsekvens kräfde, att förmånsrätt medgäves för redovisningskrav hos jämväl andra gode män. Utskottet kan för sin del icke tillmäta dessa invändningar någon avgörande betydelse. I likhet med motionären anser utskottet, att ett medgivande av förmånsrätt för frånvarande dödsbodelägares fordringar i gode mannens konkurs ej kan anses innebära något otillbörligt åsidosättande av övriga konkursborgenärens berättigade intressen. Utskottet hänvisar till vad motionären härom anfört samt vill därjämte framhålla, att den förmånsrätt, varom här är fråga, är av låg ordning och alltså icke berör de konkursborgenärer, vilkas fordringar förmånsrättsordningen i främsta rummet avser att skydda. Genom att begränsa förmånsrätten till viss tid efter det gode mannen frånträtt sin befattning, i likhet med vad som gäller i fråga om omyndigs förmånsrätt, torde för övrigt hänsynen till övriga konkursborgenärer vinna nödigt beaktande.

Vad särskilt angår den anmärkning, att ett beviljande av förmånsrätt i nu ifrågakommande fall skulle fordra såsom konsekvens, att jämväl redovisningskrav hos vissa andra gode män tillerkändes förmånsrätt, vill utskottet framhålla, att förhållandena sedan år 1896 så till vida ändrats, som numer dylik förmånsrätt införts för hustrus fordran hos god man, som jämlikt 19 kap. 4 § ärvdabalken enligt detta lagrums lydelse genom lagen den 1 juli 1898 förordnats att utöva hustrus rätt i avseende å egendoms förvaltning. Enligt det förslag till ändring av ifrågakommande lagrum, som av Kungl. Maj:t förelades riksdagen, skulle reglerna om förmyndares förvaltning, redovisning och ansvarighet äga tillämpning å ifrågakomna gode män. Däremot nämnde förslaget intet om förmånsrätt för hustrus fordran hos gode mannen. Särskilda utskottet nr 1, till vilket förslaget remitterades, fann emellertid »av behovet påkallat samt med rättvisa och billighet förenligt, att dylik förmånsrätt beredes hustru», samt föreslog i sådant syfte ett tillägg till paragrafen, vilket av riksdagen antogs och även av Konungen sanktionerades. Den omständigheten, att lagstiftningen genom nu nämnda stadgande redan tagit ett steg i riktning emot att

jämväl i fråga om förmånsrätt likställa av gode män företrädda personer med omyndige, synes utskottet vara ännu en anledning att tillstyrka motionärens förslag. Samma skäl, som föranlett beviljandet av förmånsrätt i sist omnämnda fall kunna givetvis åberopas för utsträckandet av dylik rätt till frånvarande dödsbodelägare. Även dessa äro, enligt vad erfarenheten visat, i behov av det ytterligare skydd för sina intressen, som den föreslagna förmånsrätten för dem skulle innebära.

Emellertid kan det ju ifrågasättas, huruvida icke en reform på ifrågavarande område borde omfatta fordringar hos även andra gode män, än de nu ifrågavarande. Det torde sålunda ligga särskilt nära till hands att utsträcka densamma till alla gode män, rörande vilka bestämmelserna om förmyndares förvaltning, ansvarighet och redovisning äga tillämpning. Förutom god man för hustru, förordnad på grund av stadgandet i ärvdabalkens 19 kap. 4 §, och nu ifrågavarande gode män för frånvarande dödsbodelägare gäller detta i fråga om god man, som jämlikt 4 kap. 5 § i lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap förordnats för omyndig utländsk undersåte att den omyndige förese och hans gods bevara, intill dess rätt förmyndare vården övertager. Enligt det förslag till lag om förmynderskaps förvaltning, som förut omnämnts, skall också stadgandet om omyndigs förmånsrätt äga tillämpning vid alla godemanskap, för vilka den föreslagna lagen skall gälla. Detta är enligt förslaget fallet såväl med gode män för frånvarande dödsbodelägare, god man för hustru jämlikt 19 kap. 4 § ärvdabalken och god man, förordnad på grund av ovannämnda stadgande i lagen den 8 juli 1904, som även med följande andra gode män, nämligen gode män, förordnade jämlikt 20 kap. 7 § ärvdabalken och 1 § i förordningen den 21 september 1861 angående vård av död mans bo, samt gode män, som domstolarna, visserligen utan uttryckligt stöd i lag, förordna dels att, då genom gåva eller testamente viss egendom tillfallit omyndig under villkor att den skall förvaltas av särskild god man, ombesörja sådan förvaltning eller att i särskilt avseende vårda omyndigs egendom eller bevaka hans rätt, dels ock att taga vård om någons bo, då visserligen ej timat dödsfall därtill givit anledning, men ingen annan finnes, som kan taga hand om boet, och ägaren är borta. I motiveringen till samma lagförslag framhålles emellertid, att skäl tala för att utsträcka de för förmyndare föreslagna bestämmelser jämväl till vissa andra gode män, varvid särskilt omnämnas gode män, förordnade enligt 15 kap.

2 § giftermålsbalken, enligt 12 kap. 11 § handelsbalken, enligt 12 och 14 §§ i boskillnadslagen samt enligt 3 § i lagen om samäganderätt.

Huruvida en blivande lagstiftning i ämnet lämpligen bör grundas på berörda förslag, anser sig utskottet för närvarande icke kunna bedöma. Ett besvarande av nämnda spörsmål kräver en närmare utredning, som torde bära anförtrors åt Kungl. Maj:ts försorg.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med anledning av herr Tranas ifrågasvarande motion, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t efter verkställd utredning för riksdagen framlägga förslag i syfte att bereda frånvarande dödsbodelägare, för vilken god man förordnats, och, därest så finnes lämpligt, jämväl andra av gode män företrädda personer enahanda förmansrätt i god mans konkurs, som enligt stadgandet i 17 kap. 10 § handelsbalken tillkommer omyndig för fordran hos föräldrar eller förmyndare.

Stockholm den 9 mars 1915.

På lagutskottets vägnar:

ALBERT PETERSSON.